

Tekst en fotografie: Jan Willem Kommer

Nog meer dan bij andere pleisterafwerkingen is de manier van aanbrengen heel bepalend voor het uiterlijk van een stucco-afwerking. Geen enkele verwerker heeft immers dezelfde 'handtekening'. (foto: Jan Willem Kommer)

NautaDutilh

ROBUUST EN ELEGANT GAAN HAND IN HAND IN FIRST

Ingetogen chique, dat moest het nieuwe kantoor van NautaDutilh uitstralen. En een tikje stoer, want ook al gaat het om advocaten, bij Rotterdam hoort nu eenmaal een ruw randje. De interieurarchitecten van Fokkema & Partners Architecten zijn er goed in geslaagd om die twee tegenpolen samen te brengen, onder meer met een stevig stukje stucco.

Torenhoge allure

Rotterdam groeit. Vooral de hoogte in. Vier van de vijf hoogste gebouwen van Nederland vind je in de havenstad. Loop je Centraal Station uit, dan sta je direct al oog in oog met drie reuzen van dik boven de honderd meter hoog. FIRST is de jongste van het trio, en de kleinste. Architecten Cie. uit Amsterdam ontwierp het gebouw dat bestaat uit een rechthoekige plint van 35 meter hoog met daarop een toren. 130 meter steekt FIRST de

lucht in, dat is goed voor 31 verdiepingen. Op de bovenste negen daarvan heeft advocatenkantoor NautaDutilh zijn intrek genomen. Fokkema & Partners heeft ze ingedeeld en vormgegeven. Op verzoek van NautaDutilh hebben de Delftse architecten helemaal bovenin een conferentiecentrum, een innovatiecentrum, een restaurant en een bar gemaakt. Een verdieping lager is de entree en het vergadercentrum. De kantoren zijn verdeeld over de zeven verdiepingen daaronder.

Iedere verwerker heeft zijn eigen handtekening

Zelfs deuren en kasten zijn afgewerkt met de stucco Istinto. (foto: Jan Willem Kommer)

Alsof de kern een sculptuur is; een massief blok marmer waarin de nissen zijn uitgehouwen. (foto: Jan Willem Kommer)

Lang voortraject

Marita Bijlsma van Fokkema & Partners is enthousiast over het gebouw dat de Amsterdamse collega's van Architecten Cie. hebben ontworpen. "De toren heeft een H-vorm, maar hij verspringt. Daardoor zie je vanuit het gebouw niet alleen de stad maar ook het gebouw zelf, en je collega's. Dat maakt het een dynamisch en een sociaal gebouw." Het zijn eigenschappen die goed van pas kwamen bij de inrichting van het kantoor voor NautaDutilh. Daar hebben zij en haar collega Erik Wolsky samen als projectarchitect, en partner Laura Atsma zo'n drie jaar aan gewerkt. Eind 2012 werd Fokkema & Partners bij het project betrokken. De bouw was toen nog niet gestart, er lag al wel een redelijk vast plan met een kamerindeling. Dat hebben de Delftse architecten nog kunnen optimaliseren zodat het beter aansluit bij wat de opdrachtgever eigenlijk wil. Het oude kantoor van NautaDulith was vrij gesloten. Het had dichte lange gangen en hooguit wat deuren van glas; mensen kwamen er niet veel bij elkaar op

Nergens in het kantoor van NautaDutilh wordt het beeld verstoord door radiatoren; verwarming en koeling worden geregeld met klimaatplafonds van Inteco. (foto: Jan Willem Kommer)

Zo lijkt het alsof de kern is uitgehouwen

de afdeling. Dat moest allemaal anders; opener, transparanter. De indeling werd daar op aangepast. “In plaats van alleen maar gangen met kamers hebben we op verzoek van NautaDutilh ook open werkplekken gecreëerd”, aldus Marita Bijlsma.

Betrokken eindgebruikers

Voor de nadere invulling van het ontwerp heeft Fokkema & Partners met ontwerpteams gewerkt. Daar zaten niet alleen partners in, maar vertegenwoordigers van elke gebruikersgroep. “Door een zo breed mogelijke vertegenwoordiging er van te voren zoveel mogelijk bij te betrekken, kom je vaak tot betere oplossingen dan wanneer het er achteraf als een soort feedback overheen gaat”, zegt Marita Bijlsma. “Dan wordt het vaak schaven, een compromis. Dit levert een beter eindresultaat op.”

De werkplekken van de secretaresses zijn volgens haar een mooi voorbeeld. “Die zijn op strategische hoeken geplaatst en ze zijn open. Ze hebben

nu meer ruimte, licht en zicht dan in het vorige kantoor en hun rol en de manier van samenwerken is veranderd.”

Ook op andere plekken is het nieuwe kantoor veel transparanter en opener dan het oude. Erik Wolsky: “De gangen hebben allemaal een raam aan het einde. Je loopt dus altijd naar het licht toe. Verder zijn de wanden naar de kamers helemaal transparant. Dat is uitzonderlijk voor een advocatenkantoor. Wandens moeten daar doorgaans dicht zijn, glas moet beplakt met folie. NautaDutilh wilde het echter bewust anders.”

Rotterdam aan je voeten

De glazen wanden van Maars en Plan Effect dienen nog een ander doel. “Doordat we de wanden supertransparant hebben gehouden, kijk je overal dwars door de kamers heen naar buiten. Zo maak je vanuit het hele kantoor verbinding met de stad Rotterdam”, legt Erik Wolsky uit. Dat is belangrijk voor de opdrachtgever. NautaDutilh heeft vestigingen in New York, Londen, Luxemburg, Brussel

---

FIRST is ontworpen door
ArchitektenCie uit Amsterdam,
Fokkema & Partners uit Delft
ontwierpen het interieur van
advocatenkantoor NautaDutilh.
(foto: Jan Willem Kommer)

NautaDutilh

Een dynamisch en een sociaal gebouw

en Amsterdam. Om tussen dat mondaine geweld een stevige positie te hebben, is een duidelijke eigen identiteit onontbeerlijk. Het kantoor moet daarom vooral écht Rotterdams zijn; stoer, robuust, no-nonsense dus. Dat staat enigszins haaks op karaktertrekken als warm, fris en strak die de advocaten graag terug wilden zien in het interieur. Van die twee verschillende gevoelswerelden heeft Fokkema & Partners één geheel weten te maken; en dan ook nog eens op de verschillende verdiepingen op verschillende manieren.

Eén brok grove stuc

De zeven lagen met kantoren hebben een warme kern die afgewerkt is met houten latten en omgeven door stoere zwarte stalen frames, veel glas en duidelijk zicht op de havenstad. In de kern zijn de wanden in de gangen bij de liften gestuukt. Geen glad pleisterwerk maar een tikje grof. Op de bovenste twee verdiepingen is het concept omgedraaid. Vanuit de vergaderruimtes is de

stad goed zichtbaar door de glazen gevels, maar de binnenwanden zijn niet transparant. De glaswanden zijn voorzien van folie, de tussenwanden hebben een houten afwerking. Het stoere van de stad is hier naar binnen gehaald door de kern met zijn verlichtingsnissen af te werken met hetzelfde grove witte stucwerk als bij de liften is gebruikt. Niet alleen de betonnen wanden en gipsplaat van de kern zijn met de stucco afgewerkt, ook een aantal kastenwanden en zelfs deuren. Die zijn daar speciaal voor gemaakt, voorzien van stucprofielen. “Zo lijkt het alsof de kern is uitgehouwen, een sculptuur”, zegt Marita Bijlsma.

Stukje kunstgras

Het materiaal waar de wanden mee zijn gestuukt, heet Istinto. “Deze stucco is een natuurlijk en ademend materiaal op basis van kalk en marmerkorrels”, zegt Marlou Beenders van leverancier PUUR Kleur. De stucco, van producent Giorgio Graesan, is in heel veel kleuren te krijgen en in legio structuurvariaties te maken. Aan de hand van de monsters die PUUR Kleur voor ze maakte, kozen architect en opdrachtgever voor een witte Levigata, de minst grove en opvallende variant van Instinto.

De meeste stucco's worden in meerdere lagen aangebracht om voldoende tekening te krijgen, bij Istinto is één laag voldoende. De dikte ervan is afhankelijk van de gewenste structuur. Omdat die in het Rotterdamse advocatenkantoor niet al te heftig is, hoefde de laag stucco niet meer dan twee millimeter dik te worden. De stucco zelf is met een gewone spaan aangebracht, terwijl de structuur met de ‘prato synthetico’ is gemaakt. “Je kunt dat het beste vergelijken met een stukje synthetisch gras”, aldus Marlou Beenders.

Uitgebreid gekeurd

Het gereedschap bepaalt dus de structuur van de Istinto, maar minstens zo bepalend voor het uiterlijk van dit soort afwerkingen is degene die de stucco aanbrengt. “Iedere verwerker heeft zijn eigen handtekening, dat maakt werken met dit soort materialen altijd wat spannender”, zegt projectarchitect Marita Bijlsma. “Vandaar dat we de verwerker ook nog grote mockups hebben laten maken, dan heb je een soort contractstuk.” Haar collega Erik Wolsky vult aan: “We hebben in het werk een proefwand laten maken die we

Met de fraaie Instinto-wand geeft NautaDutilh Rotterdam een stoer visitekaartje af. (foto: Jan Willem Kommer)

samen met de opdrachtgever hebben beoordeeld. Ik denk dat dat voor iedereen fijner is dan wanneer we halverwege het project moeten zeggen dat het niet is wat we voor ogen hadden en opnieuw moet.”

Stukadoer of schilder?

De stucco is aangebracht door Van den Boogaard schilderwerken uit Oosterhout en Allure schilderwerken Raamsdonksveer, op voordracht van PUUR Kleur. “We kennen deze bedrijven goed en weten dat ze hun werk serieus nemen en goed uitvoeren”, zegt Marlou Beenders. Voor de leverancier was dat zeer belangrijk. Het ging immers wel om een kleine duizend m² exclusieve wandafwerking bij een van de grootste advocatenfirma’s van Nederland. “Werken met stucco’s ligt op het terrein van zowel de stukadoer als de schilder”, licht ze de keuze verder toe. “Sterker nog, in Italië, waar dit product vandaan komt, ben je niet óf schilder óf stukadoer maar decorateur. Wij merken dat ook in Nederland steeds meer beweging is naar dat decorateur-gevoel.”

Welkom strijklucht

Omdat duizend m² witte stucco in een niet al te grove structuur wel erg monolithisch zou kunnen overkomen, is de afwerking nog voorzien van een latex met een subtiel parelmoer effect. Om de tekening in het stucwerk niet teniet te doen, is deze White Paint heel dun ingewassen met een spons. “Het zorgt voor levendigheid en het maakt dat het echt af oogt”, zegt architect Erik Wolsky. “En het is een grappige combinatie, die ruwe structuur van het korrelige materiaal en de elegante glinstering.” De wanden zijn van boven aangelicht, zodat het strijklucht die twee tegenpolen accentueert. Een rots van parelmoer, chique maar stoer; advocatuur in Rotterdam.

In Italië ben je niet óf schilder óf stukadoer maar decorateur

Met glazen systeemwanden van Maars en Plan Effect is het advocatenkantoor vrijwel overal transparant gemaakt. (foto: Jan Willem Kommer)